

Sygn. akt V CZ 53/18

POSTANOWIENIE

Dnia 9 sierpnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku D.C.

przy uczestnictwie K.S., P.C., J.C., M.C., D.C., D.S. i „A.” Sp. z o.o. w S.

o stwierdzenie nabycia spadku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 9 sierpnia 2018 r.,

zażalenia wnioskodawcy i uczestników postępowania: K.S., P.C., J.C. i M.C.

7 września 2017 r., sygn. akt II Ca [...]17,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 września 2017 r. Sąd Okręgowy we W. uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w O. z dnia 18 stycznia 2016 r. i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w O. do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy stwierdził skuteczność uchylenia się przez wnioskodawcę D.C. i uczestników postępowania P.C., J.C., M.C. i D.C. od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po spadkodawcy E.C. Stwierdził również skuteczność uchylenia się uczestniczki postępowania K.S. od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza po wymienionym spadkodawcy. Apelację wniósł uczestnik postępowania „A.” Sp. z o.o. w S., zarzucając naruszenie przez Sąd pierwszej instancji art. 379 pkt 5 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przez pozbawienie skarżącej możliwości obrony swych praw w postępowaniu nieprocesowym na skutek niedoręczenia jej odpisu wniosku uczestników D.C. i K.S., jak też naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 1019 § 1 i 2 w związku z art. 84 § 1 i 2 k.c. Sąd drugiej instancji uwzględnił apelację w sposób przedstawiony na wstępie.

W zażaleniu wnioskodawca i uczestnicy K.S., P.C., J.C. i M.C. zarzucili Sądowi Okręgowemu naruszenie zaskarżonym postanowieniem przepisów postępowania i prawa materialnego, tj. art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. w związku z art. 1018 § 3, art. 1019 oraz art. 60 i art. 65 § 1 k.c.; art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. oraz art. 92 k.p.c. w związku z art. 1018 § 3 i art. 1019 oraz art. 65 § 1 k.c.; art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. w związku z art. 1018 § 3 i art. 1019, a także art. 88 § 1 i art. 99 § 1 k.c., w każdym wypadku przez uchylenie postanowienia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania; art. 386 § 4 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie. Skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z pozostawieniem rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowy problem prawny, jaki powstał w rozpoznawanej sprawie i był przyczyną uchylenia postanowienia Sądu Rejonowego dotyczy art. 1018 § 3 k.c.

oraz art. 1019 k.c. Pierwszy z tych przepisów w zdaniu pierwszym stanowi o tym, że oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku składa się przed sądem lub przed notariuszem. Z kolei, według art. 1019 § 1 k.c., jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z dwiema wyliczonymi zmianami w stosunku do przepisów k.c. o błędzie i groźbie. Chodzi mianowicie o to, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli powinno nastąpić przed sądem i spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Według art. 1019 § 2 k.c., spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu (art. 1015 k.c.).

W zażaleniu nie kwestionuje się faktu braku powyższego, wymaganego oświadczenia spadkobierców, ale próbuje się je wywieść z całokształtu przebiegu dotychczasowego postępowania, w tym zwłaszcza z pism procesowych. To nie jest prawidłowe. Sąd Najwyższy zajmował przy wykładni art. 1019 k.c. dość rygorystyczne stanowisko (zob. ostatnio postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r., II CSK 485/17; z dnia 30 listopada 2017 r., IV CSK 28/17; uchwała z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 77/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 86, wcześniej uchwała z dnia 6 czerwca 2007 r., III CZP 53/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 78).

W rozpoznawanej sprawie dokonane zostały dalsze czynności, z pominięciem oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, czyli wymagane zatwierdzenie przez Sąd pierwszej instancji (art. 1019 § 3 k.c.) nastąpiło, mimo braku zatwierdzanego oświadczenia. Pełnomocnictwo udzielone przez wnoszących miało charakter procesowy, więc nie można też mówić o upoważnieniu pełnomocnika do złożenia oświadczenia, gdyż treść tego oświadczenia musiałaby się znaleźć w pełnomocnictwie. Trzeba więc jednoznacznie stwierdzić, że do zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia pod wpływem błędu oświadczenia w sprawie przyjęcia lub odrzucenia spadku (art. 1019 § 1 i 2 k.c.) niezbędne jest złożenie tego oświadczenia w formie wymaganej przez art. 1018 § 3 k.c.

Z tych względów należało uznać postanowienie Sądu drugiej instancji – z podanych w nim przyczyn - za prawidłowe i na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ k.p.c. oddalić zażalenie.

aj

ał